

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2025. május 7.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal** kell javítani az alábbiak szerint.

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

Amennyiben a személyek, topográfiai adatok és fogalmak neveinek esetében egyértelmű, hogy a pontatlan írás helyesírási és nem szakmai hibának tekinthető, helyes válaszként kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely közép szinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Ismeretszerzés, források használata és a Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Ismeretszerzés, források használata és a Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Ismeretszerzés, források használata és a Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot. A korszakokat határoló – **kötőjellel összekapcsolt** – évszámok egy időbeli elemnek számítanak.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (K2) és a hosszú esszénél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek

Az *Ismeretszerzés, források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre* adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2–3 sorban, hosszú feladatoknál 4–5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori görög és római építészet (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	A)	B)	C)
a) Az épület bejárati része a görög templomok mintáját követte, de a tér befedésének módja római újítás volt.		X	
b) A kereskedő- és bíraskodási csarnokok mintájára épült épület bejárattal szembeni végét félköríves szentély zárta le.			X

c) 1., 3.

2. Iszlám (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Mohamed
- b) Mekka
- c) Jeruzsálem
- d) C

3. Hunyadi Mátyás háborúi (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 4.
- b) 1.
- c) 5.
- d) törökök / oszmánok (Elfogadható még: Oszmán / Oszmán-Török / Török Birodalom.)

4. Korai kapitalizmus (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 4.
- b) 3.
- c) 4.
- d) 1.

5. Katolikus megújulás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Pázmány Péter
- b) Esztergom / esztergom(i)
- c) Nagyszombat / nagyszombat(i)
- d) 1635

6. Első ipari forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

1., 2., 5., 7.

7. Zsidó emancipáció (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Esetek	1848	1867	1868	1895	egyik sem
a) Zsidó többségű településeken a szombat kötelező munkaszüneti napnak nyilvánítható.					X
b) A honvédség köteles zsidó tábort rabbiat (lelkészeket) alkalmazni.				X	
c) Egy zsidó vallású személy – ha az egyéb feltételeknek megfelel – szavazhat az országgyűlési választásokon.		X			
d) A zsidó hitközség iskolája állami támogatásban részesül.				X	

8. Második világháború (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) D
- b) B
- c) C
- d) B

9. Tanácsköztársaság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) munkásság, parasztság *(A válasz fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadható.) (A kulák nem elfogadható válasz.)*
- b) 3.
- c) 2.

10. Hidegháború (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Sztálin
- b) Az amerikaiak szövetségesei a Szabadság Hotelbe mennek. / A bal oldali személy udvariasan / a jobb oldali erőszakosan viselkedik. / A nyugati oldalt a szabadsággal és a jóléttel azonosította. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (A karikatúra angol nyelvű felirataira való utalás önmagában nem fogadható el helyes válaszként.)*
- c) 3.
- d) Ausztria

11. Rákosi-korszak gazdaságpolitikája (komplex tesztfeladat) (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

- a) 3.
- b) kulák
- c) 1.
- d) 1.
- e) 2., 5.

12. Nemzetiségek a mai Magyarországon (Összesen 4 pont.)

- a) 11. (1 pont)
- b) 7. (1 pont)
- c) 10. (1 pont)
- d) roma / romák / cigány / cigányok / cigányság;
német / németek / németiség / sváb / svábok
(A két válasz fordított sorrendben is elfogadható.) (Elemenként 0,5 pont.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**13. Liberalizmus**

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a liberalizmus politikai és gazdasági céljait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Utal arra, hogy a liberalizmus a francia forradalmat / a felvilágosodást követően / a 19. század első felében alakult ki, és utal arra, hogy az európai / amerikai államokban terjedt el.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. liberalizmus, alkotmány / nemzetállam / polgári nemzet, szabad verseny / kapitalizmus, jogegyenlőség / hatalmi ágak megosztása / népfelség.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F Rögzít egy lényeges összekötő kapcsolatot vagy célkitűzést a szöveg alapján (pl. közös nyelv / terület / kultúra / történelem vagy alkotmány / nemzetgazdaság), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a liberalizmus és a nacionalizmus közös célja a nemzetállam / polgári nemzet létrehozása volt.	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a liberalizmus legfőbb politikai célja az alkotmányosság / népfelség / jogegyenlőség megvalósítása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek megfelelően bővítené a választójogot; ezzel megvalósulna a népképviselői rendszer; így érvényesülne a hatalmi ágak szétválasztása; ez biztosítaná a szabadságjogokat / az emberi jogokat; ezzel ellentétes az abszolutizmussal; ez a kiváltságok megszüntetését is jelentené).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a liberalizmus legfőbb gazdasági célja a szabad verseny / kapitalista rendszer megvalósítása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez egyeztethető össze a szabadságjogokkal; így érvényesülne a vállalkozás / munkavállalás szabadsága; az állam gazdasági szerepét minimalizálná; megszüntetné a monopóliumokat / céheket / nemesi földtulajdont / jobbágyságot).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. Európa népességének változása a 20. század második felétől (rövid)		
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Európa népességének változását mutatja be a 20. század második felétől, és feltárja annak fő okait és következményeit.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Megállapításai a 20. század második felére és a 21. század elejére vonatkoznak, és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Európában a fejlett világra jellemző demográfiai folyamatok zajlanak; Európába jellemzően Ázsiából / Afrikából vándorolnak be; a bevándorlás főképp Nyugat-Európába irányult).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. népesség, népességmozgás / bevándorlás / migráció,	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F Rögzít egy lényeges tényt a táblázat adatai alapján (pl. Európa népessége – lassuló ütemben – növekszik; Európa népessége kisebb mértékben növekedett, mint a világé), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az európai népesség aránya egyre kisebb a világ népességén belül; Európában a 19. században / más kontinensekhez képest hamarabb zajlott népességrobbanás; Európa népessége hamarosan várhatóan fogyni fog; a népesség egyenetlen eloszlása / egyenetlen változása is ösztönzi a népességmozgásokat; a népesség növekedéséhez a bevándorlás is hozzájárul).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy tényt a születések számára vonatkozóan (pl. jellemzően alacsony a születések száma / termékenységi arányszám; jellemzően csökkent a születések száma / termékenységi arányszám), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez összefügg a nők helyzetének változásával / a házasságkötések számának csökkenésével / az egyre magasabb életkorban kötött házasságokkal; a társadalom előregszik; egyre alacsonyabb az aktív keresők aránya), vagy rögzít egy tényt a születéskor várható élettartamra vonatkozóan (pl. jellemzően magas a várható élettartam; a várható élettartam jellemzően növekedett), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek fontos oka a csecsemőhalandóság visszaszorulása / az orvostudomány fejlődése / az egészségügyi ellátás fejlődése / az étel-miszer-ellátás javulása; a társadalom előregszik; egyre alacsonyabb az aktív keresők aránya).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy jelentős az Európába irányuló bevándorlás, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a bevándorlás megindulása összefüggött a gyarmati rendszer felbomlásával; a gazdasági fejlődés / az előregedés munkaerőhiányt idézett elő Európában; a bevándorlás feszültségeket okoz; a népesség növekedéséhez a bevándorlás is hozzájárul).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Rákóczi-szabadságharc

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a kuruc állam kiépítésének kísérletét, annak nehézségeit és bukásának okait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a Rákóczi-szabadságharc kezdetét: 1703 és végét: 1711.	0–2
	T2 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. a szabadságharc kiinduló területe Északkelet-Magyarország / Kárpátalja / Hegyalja, az országgyűlések helyszínei: Szécsény / Ónod / Sárospatak; a békét Szatmárban kötötték).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. országgyűlés, nemes, fejedelem, jobbágyság.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kuruc, trónfosztás, rendek / rendi konföderáció, amnesztia.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. a parasztság és nemesség között ellentét állt fent; a császáriakkal sem a parasztok, sem a nemesek nem szimpatizáltak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szabadságharc idején a társadalmi feszültség megmaradt; Rákóczinak sikerült megfegyvereznie a hadseregét / társadalmi összefogást teremtenie; sikerült a nemesség / jobbágyság egy részét csatlakozásra bírnia; a Habsburg-ellenes érzelmek segítettek a társadalmi rétegek összefogását).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Rákóczit vezérlő fejedelemmé választották; Rákóczi szenátorokat nevezett ki maga mellé), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel rendi konföderáció jött létre; a rendek és Rákóczi együtt gyakorolták a hatalmat; ekkor még nem akartak elszakadni a Habsburg Birodalomtól; a katonai sikerek politikai konszolidációja történt; Rákóczi ellenőrzésére felállították a Szenátust).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy a harcok folytatásához a nemességre is kiterjedő adót vetettek ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a határozat ellenére ellehetetlenült a hadsereg finanszírozása; a nemesség egy része elfordult Rákóczitól; a jobbágyság nem bírtak egyszerre harcolni és adózni; az országgyűlésen fegyveres erőszakra került sor; az intézkedés sértette a nemesi kiváltságokat).	0–3
	E1 Rögzít egy lényeges tény Rákóczi vezető szerepével kapcsolatban (pl. a szabadságharc elején aratott kuruc győzelmek megerősítették Rákóczi helyzetét; Rákóczit erdélyi fejedelemmé választották; Rákóczinak sikerült a magyar nemességet csatlakozásra bírnia; XIV. Lajos francia király támogatta Rákóczit), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a	0–3

Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	kurucok győzelmei / a spanyol örökösödési háború miatt a Habsburgok hajlottak a békére; Rákóczi francia tanácsadók segítették az állam- / hadseregszervezésben; Rákóczi saját pénzt vert; Rákóczi a társadalom többsége támogatta).	
	E2 Rögzíti, hogy az ónodi országgyűlésen megtörtént a Habsburgok / I. József trónfosztása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Rákóczi ezzel akarta megakadályozni a Habsburgokkal / I. Józseffel történő kiegyezést / ezzel próbált külföldi szövetségest szerezni; a magyarok egy része elfordult Rákóczitól; nem sikerült elismertetni az ország függetlenségét külföldön / külföldi királyt a trónra ültetni).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a kurucok katonai vereséget szenvedtek / békére kényszerültek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Rákóczi nem kapott külföldi segítséget, a jobbágyoknak kevés volt a hajdúszabadság ígérete, így ők is elhagyták a seregét; nem tudták finanszírozni a hadsereget; a császári hadsereg végig katonai fölényben volt; a szatmári béke kompromisszuma elfogadható volt a magyar nemességnek; Rákóczinak és követőinek is amnesztiát ajánlottak / a Habsburgok nem akartak megtorlást; Rákóczi nem fogadta el a békét / önkéntes száműzetésbe vonult).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. A bethleni konszolidáció

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Bethlen István miniszterelnökségét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Bethlen István miniszterelnökségének kezdetét: 1921 és végét: 1931.	0–2
	T2 Utal a trianoni területvesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. kölcsön, ipar, választójog, kormány.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nyílt szavazás, Magyar Nemzeti Bank, pengő, konszolidáció.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a kormány korlátozott gyülekezési jogot biztosított; az utcai tüntetéseket tiltották; a kormány korlátozottan engedte a szakszervezetek működését; a szociáldemokraták nem alakíthattak vasutas szakszervezetet), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kormánypárt	0–3

Ismeretszerzés, források használata	stabilizálta hatalmát / korlátozta az ellenzék működését; korlátozott parlamentáris rendszer alakult ki; a szociáldemokrata párt törvényesen működhetett).	
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a titkos választásokhoz Klebelsberg szerint az embereknek tudniuk kell olvasni; a titkos választás visszaélésekre adott volna lehetőséget), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. vidéken / a nagyobb városok kivételével nyílt szavazás volt; a nyílt szavazás a kormánypárt győzelmét segítette).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy (a korona helyett) bevezették a pengőt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. megszűnt az infláció; az új pénz bevezetését népszövetségi kölcsön felvétele / a Magyar Nemzeti Bank megalapítása előzte meg).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti a konszolidáció fogalmát (pl. politikai / gazdasági helyzet megszilárdítása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a régi elit részleges visszatérését jelentette a hatalomba; korlátozott parlamentáris rendszer jött létre; a konszolidációra a világháborús vereség / az OMM felbomlása / a proletárdiktatúra felszámolása / a trianoni területvesztés után került sor).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Bethlen megszervezte az Egységes Pártot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a KNEP egyes tagjaiból és a Kiszegapártból jött létre; a Horthy-korszakban végig ugyanaz a politikai erő volt hatalmon; stabil kormánypárt jött létre; konzervatív / keresztény-nemzeti párt volt), vagy rögzíti, hogy Bethlen szűkítette a választójogot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a választójogot iskolai végzettséghez kötötte; a nők esetében megemelte a korhatárt).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy az ország kölcsönt vett fel a Népszövetségtől, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. gazdasági szerkezetváltás következett be; fellendült a könnyűipar / textilipar / vegyipar / elektronika / gyógyszeripar; megszűnt az osztrák / cseh konkurencia; a Népszövetség ellenőrizte a magyar költségvetést).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1.
https://www.reddit.com/r/ArchitecturalRevival/comments/wfrmr/reconstitution_of_the_parthenon_built_in_the_5th/#lightbox
<https://www.thecollector.com/the-pantheon-roman-history/>
https://www.cammerata.com/blog/blog_posts/il-raconto-d-arte-la-basilica-di-santa-sabina-all-aventino
<https://www.romanoimpero.com/2019/01/insule-sulla-aventino.html>
2. Csordás Eörs: Valláskülönbség kérdése a három monoteista világvallásban. Doktori disszertáció. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kánonjogi Posztgraduális Intézet, Budapest 2009.
https://disszertacio.ppke.hu/id/eprint/233/1/HTK_DD_2009_csordas.pdf
<https://hu.wikipedia.org> <https://www.nyiregyhaza.hu/uploads/images/old/33498.jpg>
3. Bonfini: Mátyás király. Fordította: Geréb László. Magyar Helikon, Budapest, 1959.
<https://mek.oszk.hu/10600/10604/10604.htm>
4. Borhegyi Péter – Dr. Nánay Mihály: Történelem 10. Oktatási Hivatal (2020-as kerettanterv)
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_01_002
 dr. Boronkai – dr. Gianone – Kormos – dr. Kovács – Simonkay – Tamásiné: Történelem 10. Szent István Társulat, Budapest, 2021. https://www.kattan.hu/tankonyv/tortenelem-10/lecke_01_002
5. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Szovegyujtemeny-szovegyujtemeny-1>
6. <https://mek.oszk.hu/02900/02933/02933.htm#7>
7. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torvenyei>
8. https://jogkindex.hu/jsz/hagai-egyezmények_1913_43_torveny_8023842
<https://www.nationalww2museum.org/war/articles/apocalypse-dresden-february-1945>
https://en.wikipedia.org/wiki/Attack_on_Pearl_Harbor#/media/File:Attack_on_Pearl_Harbor_Japanese_planes_view.jpg
<https://warfarehistorynetwork.com/article/the-soviet-secret-police-the-katyn-forest-massacre/>
<https://cdn.britannica.com/87/207287-050-7C087A31/map-invasion-German-Low-Countries-France-1940.jpg>
9. https://m.blog.hu/to/tortenelem-mindenkinek/image/adjatok_elelmet.jpg
10. <https://www.jchistorytuition.com.sg/jc-history-tuition-notes-origins-of-the-cold-war-cartoon-case-studies/>
11. Boronkay – Kaposi – Katona – Száray: Történelem 12. EKE OFI 2017.
<https://www.xxszadaintezet.hu/a-manipulacio-muveszete-plakatok-a-rakosi-rendszerben/>
<https://szikra.eu/magyar-plakatok-1951-1956/>
https://mnl.gov.hu/mnl/bkml/rakosi_korszak
13. dr. Boronkai – dr. Gianone – Kormos – dr. Kovács – Simonkay – Tamásiné: Történelem 10. Szent István Társulat, Budapest, 2021.
14. United Nation World Population Prospects, 2024.
https://www.ksh.hu/interaktiv/grafikonok/vilag_nepessege_en.html
15. https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10/lecke_02_020
<http://www.onod.hu/index.php/2013-02-18-15-21-40/tortenelem/2-az-onodi-orszaggyules>
16. Réti László: A Bethlen-Peyer paktum. In: Századok 1950. 4. 43.
 Borhegyi – dr. Nánay: Történelem 11. Oktatási Hivatal, Budapest, 2022.
<https://galeriasavaria.hu/termekek/reszletek/numizmatika-penz-erme/5398987/Magyarország-1000000-korona-80-pengo-REPLIKA-1923-UNC/>